

СИЛАБУС КУРСУ «КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО»

Ступінь вищої освіти - бакалавр
Освітньо-професійна програма: **Право**
Галузь знань: **08 Право**
Спеціальність: **081 Право**
Компонент освітньої програми – обов’язкова дисципліна
Рік підготовки – 1 рік, семестр - 2
Кількість кредитів: 5
Мова викладання: українська
Дні занять: згідно з розкладом
Консультації: згідно з розкладом

Керівник курсу - **Заставна Ольга Петрівна**, викладач ЦК юридичних дисциплін, кандидат юридичних наук
Контактна інформація - olya.zastavna@gmail.com

АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «**Конституційне право**» спрямована на формування у здобувачів освіти фахових компетентностей щодо правильного трактування та практичного застосування цінностей і правових доктрин сучасного конституціоналізму, принципів громадянського суспільства, теорії прав людини; системного аналізу базових інститутів конституційного права України; сприяння формуванню конституційного світогляду та конституційної правосвідомості.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні, законодавчі та соціально-практичні положення щодо конституційно-правового регулювання суспільних відносин – загальних засад конституційного ладу України, основ правового статусу людини і громадянина, форми держави, організації та діяльності органів державної влади і органів місцевого самоврядування.

Дисципліна орієнтується на формування цілісної системи знань щодо теорії конституційного права, базових категорій науки конституційного права, системи та якісних характеристик конституційного законодавства та тенденцій його модернізації у сучасних умовах державно-правових перетворень в Україні з урахуванням політичного, соціально-економічного й безпекового контекстів.

СТРУКТУРА КУРСУ ТА ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Кількість годин (аудит./самост.)	Тема	Результати навчання	Форми контролю
24/20	Змістовий модуль І. ЗАГАЛЬНА ТЕОРІЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА УКРАЇНИ		
4/4 Л1, С1	Тема 1. Загальна теорія Конституційного права України	Знати основні поняття теорії конституційного права, вміти пояснювати значення елементів системи конституційного права, аналізувати особливості конституційно-правових відносин та джерел конституційного права, розмежовувати конституційне право як галузь права, науку та навчальну дисципліну, прогнозувати перспективи розвитку конституційної науки в Україні.	Питання, презентаційні проекти

Кількість годин (аудит./самост.)	Тема	Результати навчання	Форми контролю
6/4 Л2, Л3, С2	Тема 2. Конституція і конституціоналізм в Україні	Знати основні поняття конституціоналізму, функції, властивості, та види конституцій, вміти пояснювати сутність, зміст та структуру конституцій, аналізувати зміст конституційної юстиції в Україні, розмежовувати основні етапи розвитку конституціоналізму в Україні та світі, прогнозувати перспективи розвитку конституціоналізму в Україні.	Захист міні-проектів, питання
4/4 Л4, С3	Тема 3. Порядок внесення змін до Конституції України	Знати основні етапи процедури внесення змін до Конституції України, вміти пояснювати сутність ознак стабільності та динамізму у практиці внесення змін до конституцій, розмежовувати перехідні та прикінцеві положення Конституції України, аналізувати вплив органів державної влади на процедуру внесення змін до Конституції України.	Питання, тестові завдання
6/4 Л5, Л6, С4	Тема 4. Основи конституційного ладу в Україні	Знати поняття державного ладу, конституційного ладу, засад конституційного ладу, вміти пояснювати взаємозв'язок держави і громадянського суспільства, розмежовувати та вміти аналізувати поняття, порядок запровадження та особливості правових режимів воєнного та надзвичайного станів.	Питання, практичні завдання/задачі
4/4 Л7, С5	Тема 5. Україна – суверенна, демократична, правова, соціальна держава	Знати поняття, види та ознаки суверенітету, вміти пояснювати конституційно-правові ознаки України як суверенної держави, розмежовувати державні символи України, вміти аналізувати конституційно-правові ознаки України як правової та соціальної держави.	Реферати-повідомлення, модульний контроль
22/12	Змістовий модуль 2. ПРАВОВИЙ СТАТУС ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА		
6/4 Л8, Л9, С6	Тема 6. Основи правового статусу людини і громадянина. Громадянство України	Знати основні поняття та принципи громадянства України, повноваження органів, які беруть участь у вирішенні питань громадянства, вміти пояснювати сутність та концепції правового статусу людини і громадянина, розмежовувати підстави набуття та припинення громадянства України, аналізувати сучасну концепцію прав людини.	Питання, практичні завдання/задачі
8/4 Л10, Л11, С7, С8	Тема 7. Основні права, свободи та обов'язки і людини і громадянина в Україні	Знати поняття, зміст та класифікацію основних прав та свобод людини і громадянина в Україні, основні міжнародні стандарти прав людини, вміти пояснювати сутність особистих природних прав людини, розмежовувати соціальні, економічні та культурні права людини, вміти аналізувати політичні права громадян України.	Питання, практичні завдання/задачі
8/4 Л12, Л13, С9, С10	Тема 8. Конституційне регулювання виборів як однієї з форм безпосереднього народовладдя в Україні	Знати поняття та основні форми безпосереднього народовладдя, поняття та види виборів, референдумів, зміст основних принципів виборчого права, розмежовувати види та різновиди виборчих систем, аналізувати їх переваги та недоліки, вміти пояснювати послідовність та особливості стадій виборчого і референдумного процесів.	Реферати-повідомлення, модульний контроль
22/14	Змістовий модуль 3. КОНСТИТУЦІЙНА СИСТЕМА ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ		
6/4 Л14, С11, С12	Тема 9. Верховна Рада України – єдиний орган законодавчої влади в Україні.	Знати функції та повноваження Верховної Ради України, внутрішню структуру та порядок організації роботи Верховної Ради, вміти пояснювати особливості правового статусу Українського парламенту у системі органів державної влади, розмежовувати акти Верховної Ради, обґрунтовувати послідовність стадій законодавчого процесу в Україні.	Захист міні-проектів, питання
6/2 Л15, С13, С14	Тема 10. Президент України – глава Української держави	Знати конституційно-правові засади обрання Президента України, вміти пояснювати правову природу інституту глави держави, конституційно-правовий статус Президента України, розмежовувати повноваження Президента України, вміти підстави дострокового припинення повноважень Президента України.	Питання, практичні завдання/задачі

6/4 Л16, Л17, С15	Тема 11. Кабінет Міністрів України – вищий орган виконавчої влади	Знати порядок формування та припинення повноважень Кабміну, вміти пояснювати роль Кабміну в системі органів державної влади, розмежовувати акти та повноваження Кабміну, вміти аналізувати систему й ієрархію центральних органів виконавчої влади, обґрунтовувати й прогнозувати перспективи реформування системи місцевих органів виконавчої влади.	Питання, практичні завдання/задачі
4/4 Л18, С16	Тема 12. Судова влада в Україні	Знати поняття та ознаки судової влади, її основні функції, вміти пояснювати конституційно-правові основи побудови і функціонування судової влади в Україні, принципи судочинства, вміти аналізувати систему органів судової влади, роль органів прокуратури в системі органів державної влади.	Реферати-повідомлення, модульний контроль
22/14	Змістовий модуль 4. КОНСТИТУЦІЙНІ ОСНОВИ АДМІНІСТРАТИВНОГО УСТРОЮ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ		
6/2 Л19, С17, С18	Тема 13. Конституційні основи адміністративно-територіального устрою України	Знати поняття та систему адміністративно-територіального устрою України, вміти пояснювати склад території України, розмежовувати рівні адміністративно-територіального устрою, види регіонів та населених пунктів, аналізувати повноваження органів та посадових осіб у сфері адміністративно-територіального устрою.	Питання, практичні завдання/задачі
2/4 Л20	Тема 14. Особливості правового становища Автономної Республіки Крим в окупаційний період	Знати поняття та види автономій, вміти пояснювати особливості правового режиму тимчасово окупованих територій, анексії, вміти аналізувати повноваження органів влади Автономної Республіки Крим, особливості захисту прав громадян у період тимчасової окупації.	Питання, тестові завдання
8/4 Л21, Л22, С19, С20	Тема 15. Організація місцевого самоврядування в Україні	Знати поняття, принципи та систему місцевого самоврядування, систему органів місцевого самоврядування, способи прийняття рішень територіальними громадами, вміти пояснювати природу місцевого самоврядування, розмежовувати правовий статус виконавчих органів рад та місцевих органів виконавчої влади, аналізувати повноваження органів місцевого самоврядування, структуру місцевих рад та особливості організації їх роботи.	Захист міні-проектів, питання
6/4 Л23, Л24, С21	Тема 16. Конституційно-правові основи національної безпеки та оборони України	Знати поняття та основні принципи національної безпеки України, вміти пояснювати правовий статус, структуру та повноваження Ради національної безпеки та оборони України, розмежовувати порядок проходження військової та альтернативної служби, вміти аналізувати структуру, методи і засоби діяльності Збройних сил України, способи забезпечення оборони України.	Реферати-повідомлення, модульний контроль

СХЕМА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Семестр VIII

	1 ти жд ен ь	2 т и ж д е н ь	3 т и ж д е н ь	4 т и ж д е н ь	5 т и ж д е н ь	6 т и ж д е н ь	7 т и ж д е н ь	8 т и ж д е н ь	9 т и ж д е н ь	1 0 т и ж д е н ь	1 1 т и ж д е н ь	1 2 т и ж д е н ь	1 3 т и ж д е н ь	1 4 т и ж д е н ь	1 5 т и ж д е н ь	1 6 т и ж д е н ь	1 7 т и ж д е н ь	1 8 т и ж д е н ь
Лекції	Л1, Л2	Л3	Л4, Л5	Л6	Л7, Л8	Л9	Л10 Л11	Л12	Л13	Л14	Л15	Л16	Л17 Л18	Л19	Л20	Л21	Л22 Л23	Л24
Семінарські заняття	С1	С2	С3	С4	С5	С6	С7	С8	С9, С10	С11	С12 С13	С14	С15	С16	С17 С18	С19	С20	С21
Контроль знань					МК 1				МК 2				МК 3				ІНД 3	МК 4

Л1 - лекції

С1 - семінарське заняття по темі 1

МК1 - модульний контроль 1

ІНД3 - індивідуальне навчально-дослідне завдання

ПОЛІТИКА ПРОВЕДЕННЯ АУДИТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Для якісного засвоєння курсу необхідна систематична та усвідомлена робота студентів в усіх видах навчальної діяльності: лекції, семінарські та практичні заняття, консультації, самостійна робота як індивідуальна, так і під керівництвом викладача.

При проведенні аудиторних занять домінуючими є проблемні, індивідуально-диференційовані, особистісно-орієнтовані форми проведення занять та технології компетентнісного навчання.

На лекціях у формі активної бесіди з елементами навчальної дискусії розглядаються основні теоретичні положення теми, які вимагають роз'яснення та уточнення з боку викладача. На лекціях вимагається активна участь студентів у обговоренні ключових положень теми, ведення стислого конспекту лекції.

Теоретичні знання, отримані студентами під час лекцій, обговорюються більш детально на **семінарських заняттях** у формі міні-дискусій, представлення міні-проектів, розв'язування практичних завдань (кейсів), розгляду правових ситуацій, складання правових документів.

При підготовці до семінарських занять студент опрацьовує теоретичні питання відповідно до плану заняття, звертаючи увагу на вимоги щодо оформлення (складання таблиць, структурно-логічних схем, глосаріїв, конспектів тощо). Інформаційними джерелами для здобувачів освіти є конспект лекцій та наведений у навчальних матеріалах перелік рекомендованої літератури щодо кожної теми. За наявності серед завдань семінарського заняття підготовки реферату – робота здобувачів освіти полягає у підготовці належно оформленого реферативного дослідження та публічного представлення його результатів.

У процесі семінарського заняття студенти вчаться формулювати свою точку зору, вільно володіти професійними термінами, логічно викладати матеріал, підбирати докази у підтвердження своїх думок, вчаться публічно виступати, правильно застосовувати норми права на практиці та приймати власні рішення у невизначених ситуаціях.

Питання для обговорення, практичні та індивідуальні завдання для підготовки до семінарських та практичних занять, конкретні вимоги до окремих тем занять подані у відповідних методичних вказівках.

Терміни проведення різних форм занять наведені у схемі вивчення дисципліни.

ВИМОГИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Основним завданням самостійної роботи студентів є набуття навичок самостійного опрацювання фахових інформаційних джерел та оволодіння практичними навичками тлумачення і застосування правових норм як національного, так і міжнародного права.

Самостійна робота студентів організовується шляхом видачі індивідуального переліку питань і практичних завдань з кожної теми, які не виносяться на аудиторне опрацювання. Крім того, по деяких темах передбачається написання рефератів, міні-проектів, підготовки презентаційних матеріалів. Обсяг самостійної роботи визначається кількістю годин, передбачених робочою програмою.

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ ТА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою відповідно до **Положення про порядок рейтингового оцінювання знань (освітніх досягнень) здобувачів вищої освіти**

Оцінювання знань студентів з навчальної дисципліни здійснюється шляхом проведення контрольних заходів, які включають:

- *поточний контроль,*
- *модульний контроль,*
- *виконання індивідуального навчально-дослідного завдання.*

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних і семінарських занять і має на меті перевірку знань студентів з окремих тем та рівня їх підготовленості до виконання конкретної роботи.

Ключовими методами демонстрації студентами результатів навчання при поточному контролі є:

- усне опитування - передбачає розгорнуту відповідь студента на оцінку; він повинен самостійно пояснити вивчений матеріал, довести наукові положення, навести власні приклади;
- дискусія - обґрунтування власної позиції у вирішенні проблемних питань;
- письмове опитування - з'ясування в письмовій формі ступеня оволодіння студентами знаннями, вміннями та навичками з тем дисципліни, визначення їх якості - правильності, точності, усвідомленості, вміння застосувати знання на практиці;
- тестова перевірка як один із видів письмового опитування - передбачає визначення рівня сформованості знань і вмінь з певної теми дисципліни за допомогою тестів відкритої і закритої форм;
- вирішення ситуативних завдань (кейсів) - проводиться з метою об'єктивного з'ясування спроможності студентів застосовувати правові норми, до конкретних життєвих ситуацій, перевірки професійних компетентностей із прийняття рішень в умовах невизначеності.

Ключовими формами демонстрації студентами результатів навчання при поточному контролі є:

- індивідуальна перевірка - проводиться щодо конкретних студентів і має на меті з'ясування рівня засвоєння студентом знань, умінь і навичок, рівня формування професійних компетентностей;
- фронтальна перевірка - форма контролю, що спрямована на з'ясування рівня засвоєння студентами програмного матеріалу за порівняно короткий час. Вона передбачає короткі відповіді з місця на короткі запитання або письмову роботу;

Модульний контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання після закінчення логічно завершеної частини лекційних та практично-семінарських занять з певного змістового модуля.

Основною формою модульного контролю є завдання, які включають як і перевірку теоретичних положень курсу, так і розв'язування практичних завдань.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) студенти виконують самостійно під керівництвом викладача. Як правило, індивідуальні завдання виконуються окремо кожним студентом.

ІНДЗ є видом позааудиторної індивідуальної роботи студента навчального, навчально-дослідницького характеру, яке використовується в процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни і завершується оцінюванням. Це завершена теоретична або практична робота в межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, вмінь і навичок, отриманих у процесі лекційних, семінарських занять, охоплює тему, декілька тем або зміст навчальної дисципліни в цілому.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену.

Екзамен передбачає перевірку розуміння студентом теоретичного та практичного програмного матеріалу в цілому, здатності комплексно та творчо використовувати накопичені знання та уміння, формувати власне ставлення до певної проблеми, обґрунтовувати свою фахову позицію тощо. Завдання екзамену містять теоретичну та практичну складову.

Оцінювання екзамену здійснюється відповідно до встановлених критеріїв, які забезпечують перевірку теоретичної та практичної підготовки здобувача освіти.

Основними критеріями оцінювання **теоретичної складової екзамену**, що характеризують рівень компетентності здобувача освіти, є:

- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни;
- характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність, аналітичні міркування, уміння роботи порівняння, висновки тощо);
- уміння аналізувати фабулу та інтерпретувати законодавчі акти.

Практична складова екзамену полягає у перевірці вмінь розв'язування ситуаційної задачі, зокрема навичок самостійного аналізу ситуацій та застосування норм конституційного законодавства при їх оцінці.

Під ситуаційним завданням з дисципліни Конституційне право України розуміємо навчальну модель-проблему з галузі, у процесі інтерактивної роботи з якою студенти повинні проявити фахові компетентності застосування теоретичних фахово-значущих знань, провідних способів фахової діяльності різного ступеня загальності, початкового досвіду практико-орієнтованої діяльності, зокрема:

- проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.
- знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.
- застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.
- пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.
- виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

Основними критеріями оцінювання ситуаційної задачі є:

- рівень навичок роботи із нормативно-правовими актами;
- вміння давати власну правову оцінку конкретних фактичних обставин;
- досягнення належного рівня обґрунтування власної оцінки фактичних обставин.

Підсумкова оцінка виставляється із урахуванням балів за екзамен та відповідних вагових коефіцієнтів:

ПРИКЛАД розрахунку підсумкової оцінки, якщо форма підсумкового контролю екзамен	Модуль 1 (поточне опитування)	Модуль 2 (підсумковий модульний контроль)	Модуль 3 (ІНДЗ)	Модуль 4 (екзамен)	ПІДСУМКОВА ОЦІНКА
Вагові коефіцієнти, %	40	20	10	30	100
Бали здобувача освіти	80	85	90	80	82 бали
Формула розрахунку підсумкової оцінки в балах: $80 \cdot 0,4 + 85 \cdot 0,2 + 90 \cdot 0,1 + 80 \cdot 0,3 = 82$					

ПОЛІТИКА ЩОДО ВІДВІДУВАННЯ ТА ПЕРЕСКЛАДАННЯ.

Здобувач освіти повинен дотримуватись [Правил внутрішнього розпорядку Коледжу](#) та відвідувати заняття згідно з розкладом. Очікується, що студенти відвідають усі лекції та семінарські заняття курсу. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, відрядження, участь у науково-дослідницьких заходах, міжнародне стажування навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням із керівником курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідувати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватись термінів, що визначені для виконання усіх видів письмових робіт, які передбачено у межах курсу.

Пропущені заняття та незадовільні оцінки (поточний контроль, ПМК) повинні бути відпрацьовані згідно графіку консультацій викладача. Роботи (ПМК, ІНДЗ), які здаються із порушенням термінів без поважних причин, можуть бути оцінені на нижчу оцінку (до 10 балів).

До початку сесії студенти повинні виконати усі підсумкові контрольні заходи і отримати по кожному з Модулів 1, 2, 3 не менше 60 балів.

ПОЛІТИКА ЩОДО АПЕЛЯЦІЙ.

Студент має право оскаржити оцінку, отриману за результатами підсумкового семестрового контролю у формі іспиту (крім незадовільної оцінки). Такі випадки регулюються [Положенням про апеляцію результатів підсумкового контролю знань студентів](#). Перескладання незадовільних оцінок здійснюється відповідно до [Положення про порядок ліквідації академічних заборгованостей здобувачами вищої освіти](#).

ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ.

У Коледжі академічна доброчесність регулюється [Положенням про академічну доброчесність](#) та передбачається за замовчуванням. Це означає, що усі здані роботи є результатом розумової праці студента, їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел, списування (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв), втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Політики Коледжу та документи щодо академічної доброчесності (як інституційного, так і загальнодержавного значення) наведені на сторінці Коледжу [АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ](#)

ЛІТЕРАТУРНІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА КУРСУ

- 1) Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року зі змінами від 21 лютого 2014 року // ВВР України. - 2014. - №11. - ст. 143
- 2) Про громадянство України. Закон України від 18.01.2001 року зі змінами та доповненнями // ВВР України. - 2001. - №13. - ст. 65
- 3) Про місцеве самоврядування. Закон України від 21.05.1997 року в редакції від 24.07.2014 року URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
- 4) Про судоустрій України. Закон України від 07.07.2010 року URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2453-17>
- 5) Про громадські об'єднання. Закон України від 22.03.2012 року URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>
- 6) Совгіря О. В., Шукліна Н. Г. Конституційне право України. Повний курс: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2018, 2022. 556 с.
- 7) Фрицький Ю.О. Конституційне право України : Підручник – К.: Університет «Україна», 2018. 221 с.
- 8) Конституційне право: підручник / за загальною редакцією М.І. Козюбри. - К. : Ваіте, 2021. – 528 с. URL : https://www.osce.org/files/f/documents/9/d/489959_0.pdf
- 9) Конституційне право України : Підручник. 11-е видання: (присвячене 30-ій річниці заснування юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет») перероблене та доповнене. Ужгород : РІК-У, 2023. 536 с. URL : https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/51772/1/%d0%9a%d0%9f%d0%a3_2023_%d0%b4%d1%80%d1%83%d0%ba.pdf
- 10) Конституційне право України : підручник / за заг. ред. Т. М. Слінько. – Харків : Право, 2020. – 592 с. URL : https://pravo-izdat.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=4283&download_id=1336
- 11) Конституційне право: підручник / За загальною редакцією О. С. Бакумова, Т. І. Гудзь, М. І. Марчука Харків, 2019. – 484 с. URL : https://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/10085/Konstytutsiine%20pravo_pidruchnyk_KhNUVS_2019.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- 12) Конституційне право України : навч. посібник. – 2-е вид., перероб. і доп. / В.О. Боняк, В. А. Завгородній, А. В. Самотуга, Л. А. Філяніна. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 293 с. URL : https://shron1.chtyvo.org.ua/Boniak_Valentyna/Konstytutsiine_pravo_Ukrainy.pdf
- 13) Конституційне право : навч. посібник / Д. Терлецький, М. Афанасьєва, Ю. Батан [та ін.] ; за заг. ред. Д. Терлецького ; НУ «Одес. юрид. академія». Одеса : Фенікс, 2023. 584 с. URL : <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/26099/%d0%9a%d0%be%d0%>

bd%d1%81%d1%82%d0%b8%d1%82%d1%83%d1%86%d1%96%d0%b9%d0%bd%d0%b5%20%d0%bf%d1%80%d0%b0%d0%b2%d0%be%20%d0%9d%d0%9f%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y

- 14) Конституційне право : навч.-метод. посібник [Електронне видання] / Д. Терлецький, М. Афанасьєва, Ю. Батан [та ін.] ; за заг. ред. Д. Терлецького ; НУ «ОЮА». Одеса : Фенікс, 2023. 200с. URL : <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/26048/%d0%9a%d0%be%d0%bd%d1%81%d1%82%d0%b8%d1%82%d1%83%d1%86%d1%96%d0%b9%d0%bd%d0%b5%20%d0%bf%d1%80%d0%b0%d0%b2%d0%be%20%d0%9d%d0%9c%d0%9f%202023.pdf?sequence=4&isAllowed=y>

Інформаційні ресурси

Назва ресурсу або організації	Електронна адреса
Верховна Рада України	https://www.rada.gov.ua/
Президент України	https://www.president.gov.ua/
Кабінет Міністрів України	https://www.kmu.gov.ua/
Центральна виборча комісія	https://www.cvk.gov.ua/
Уповноважений Верховної Ради України з прав людини	https://ombudsman.gov.ua/
Міністерство юстиції України.	https://minjust.gov.ua
Законодавство України	http://zakon1.rada.gov.ua/laws/main
Голос України : газета Верховної Ради України	http://www.golos.com.ua/
Урядовий кур'єр : газета центральних органів виконавчої влади :	https://ukurier.gov.ua/uk/
Видавництво Юридична практика	https://pravo.ua/
Юридичний вісник України : загальнонаціональна правова газета	https://yvu.com.ua/